

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІОЛОГІЇ, ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОЛОГІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри географії та
екології
протокол № 1 від 25.08.2021 р.
завідувач кафедри
 Олексій ДАВИДОВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРИРОДНИЧОЇ І СУСПІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Освітньо-наукова програма **Географія**
Спеціальність **106 Географія**
Галузь знань **10 Природничі науки**

Херсон 2021

Назва навчальної дисципліни	Сучасні концепції природничої і суспільної географії
Викладачі	Ігор Пилипенко, доктор географічних наук, професор кафедри
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf_ecol/ChairSocialEconomicGeography.aspx
Контактний тел.	+380552326717 (Ігор Пилипенко)
E-mail викладача	pilipenko@ksu.ks.ua
Графік консультацій	З вівторка по п'ятницю з 9:00 до 12:00, ауд. 602 або за призначеним часом

1. **Анотація курсу:** навчальна дисципліна «Сучасні концепції природничої і суспільної географії» орієнтована на ознайомлення з теоретико-методологічними основами та тенденціями розвитку сучасної географії. Оволодіння матеріалом дисципліни дозволить здобувачу сформувати персональне бачення свого наукового дослідження в системі географічних наук та сформує необхідні уявлення про тренди географії майбутньому викладачу закладу вищої освіти.

2. Мета та завдання курсу:

Мета курсу: формування у аспірантів географічної культури, вмінь та звички постійного долучення науковця до найсучаснішого та найновішого наукового дискурсу; формування знань з сучасних природничих і суспільно-географічних досліджень, а також вміння пов'язувати найновіші та найсучасніші тенденції в географічній науці з класичними парадигмами та їх послідовниками.

Цілі курсу:

Здобувач має сформувати уявлення про основні сучасні природничі і суспільні концепції, історичні аспекти їх становлення та впровадження в географічну науку; освоїти освітні та світоглядно-методологічні концепції та напрямки розвитку природничої і суспільної географії. Здобувач повинен сформувати вміння аналізувати та пояснювати концепції сучасної природничої та суспільної географії; оволодіти вміннями критичного аналізу та порівняння концепцій географії сучасності та минулого; розвинути аналітичне мислення концепційно-теоретичними категоріями відносно геоекологічних, геодемосоціальних, геоекономічних, геополітичних та геоосвітніх процесів

3. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності з географії, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 04. Здатність працювати автономно.

Фахові компетентності:

ФК 01. Здатність продукувати нові ідеї, цілісні знання та вирішувати комплексні проблеми у галузі географії в процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності.

ФК 04. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних типів та видів джерел, опрацювання наукової та методологічної літератури, зокрема, державною та іноземними мовами.

ФК 05. Здатність виявляти та оцінювати нові джерела, зокрема, мережеві ресурси, як потенційну можливість для розширення бази географічних даних.

ФК 07. Здатність до застосування міждисциплінарного підходу для аналізу, інтерпретації та оцінювання географічних фактів та процесів.

ФК 08. Здатність до філософської та наукової аргументації, володіння системним науковим світоглядом, соціальними навичками, необхідними для професійної діяльності, організації наукового дослідження та представлення його результатів.

ФК 09. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність в галузі географії у закладах вищої освіти.

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Має концептуальні та теоретико-методологічні знання з географії, дослідницькі навички, достатні для проведення самостійних наукових досліджень та здійснення професійної (викладацької) діяльності.

ПРН 03. Знає традиційні та сучасні факти, концепції, школи, фундаментальні праці, глибоко розуміє теоретичні та практичні проблеми географічної науки, здійснює авторитетний огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів.

ПРН 06. Вміє визначати та інтерпретувати традиційні та новітні джерела географічної інформації в контексті традиційних та сучасних концепцій географії.

ПРН 07. Використовує традиційні та сучасні методи дослідження для формування нового географічного знання.

ПРН 08. Демонструє здатність до використання спеціальних географічних дисциплін як інструменту формування нових знань.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3 кредити / 90 годин	16	14	60

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/
----------------	---------	---------------	---------------------	--------------

				вибіркова компонента
2021-2022	II	106 Географія	1	OK

6. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Лекційні та практичні аудиторії

Програмне забезпечення:

MS Excel

MS Word

7. Політика курсу

Для успішного складання підсумкового контролю з дисципліни вимагається 100% відвідування очне або дистанційне відвідування всіх лекційних занять. Пропуск понад 25% занять без поважної причини буде оцінений як FX.

Високо цінується академічна доброчесність. До всіх студентів освітньої програми відбувається абсолютно рівне ставлення. Навіть окремий випадок порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і, як наслідок, загального рейтингу студентів. Мінімальне покарання для студентів, яких викрили на обмані чи плагіаті під час тесту чи підсумкового контролю, буде нульовим для цього завдання з послідовним зниженням підсумкової оцінки дисципліни принаймні на одну літеру. Будь ласка, поставтесь до цього питання серйозно та відповідально.

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години (вказується відповідно до розкладу навчальних занять)	Тема, план	Форма навчального заняття, кількість годин (аудиторної та самостійної роботи)	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 10)	Завдання	Максимальна кількість балів

Модуль 1. Географія перед постійними викликами сучасної науки і практики

http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biology_geography/ecol/FBGE_for_students.aspx	<p>Тема 1: Науково-методологічна криза в географії. Наукові школи в сучасній географії. Місце географії у системі наук. Географія серед інших природничих та суспільних наук. Трансформація внутрішньої структури географії та виявлення її місця і статусу в системі наук.</p>	Лекція, 2 години семінар, 2 години	основна - 1,4,8 додаткова – 12,15,17 інт.дж. – 6	Результати семінару	15
	<p>Тема 2. Проблема предмету і об'єкту географії. Визначення об'єкту і предмету географії різними науковими школами, дискусивність та плюралізм у визначенні об'єкту і предмету географічної науки. Проблема співвідношення теоретичного та емпіричного в географічному знанні, проблема географічного простору і часу, специфіки географічних явищ і процесів. Проблема співвідношення предметного поля природничої (фізичної) та соціально-економічної географії, проблема географічної картини світу, проблема взаємодії людини і природно-географічного середовища, проблема структури географії та її загальнонаукового значення.</p>	Лекція, 4 години семінар, 2 години	основна - 8,1,5 додаткова – 12,15,16 інт.дж. – 6	Результати семінару	15
	<p>Тема 3. Сучасна система географічних наук, процеси диференціації, інтеграції в географії, структурна організація сучасної географії. Нові напрямки розвитку географічної науки. Проблема формування єдиної комплексної географії. Роль сучасних географічних</p>	Лабораторна робота, 4 години семінар, 2 години	основна – 3, 8 додаткова – 12,16,17 інт.дж. – 2,3	Результати семінару	15

	досліджень в пізнанні об'єктивного світу.				
Модуль 2. Наукові концепції та парадигми сучасної географії					
http://www.kspu.edu/About/Faculty/Faculty_of_biolog_geograf/ecol/FBGE_for_students.aspx	Тема 4. Географічні парадигми: ландшафтна, хорологічна, географічного детермінізму, геокомплексна, геопланувальна, геоінформаційна, геокібернетична, посибілізму, інвайронменталізму, регіоналізму	Лекція, 2 години; семінар, 2 години	основна – 3, 6, 8 додаткова – 10, 17 інт.дж. – 2,3	Результати семінару	15
	Тема 5. Міждисциплінарні (загальнонаукові) парадигми в географічному науковому арсеналі: структурна, геосистемна, ноосферна, екологічна, концепція геоглобалізму, концепція коеволюції суспільства і природи, сучасна концепція прородокористування, концепція сталого збалансованого розвитку, концепція територіальної організації виробництва, концепція інформаційних комплексів, інтенціональна парадигма в географії.	Лекція, 4 години, семінар, 4 години	основна – 1,2,3,6,8 додаткова – 5,6,10,17 інт.дж. – 1,2,3	Результати семінару	15
	Підсумкова контрольна робота за 2 модулі				25

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

9.1. Модуль 1. Географія перед постійними викликами сучасної науки і практики. – 45 балів:

Семінарські заняття – по 15 балів за результати кожного семінарського заняття.

9.2. Модуль 2. Наукові концепції та парадигми сучасної географії. – 30 балів:

Семінарські заняття – по 15 балів за результати кожного семінарського заняття.

Підсумкова контрольна робота за 2 модулі – **25 балів**.

Форма контролю: диференційований залік (сума отриманих балів за виконання всіх вище зазначених завдань).

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Гукалова І.В. Вступ до фаху: географія і суспільство. Навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 268 с.
2. Мезенцев К.В. Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку: Монографія. К.: ВПЦ “Київ, ун-т”, 2005. 253 с.
3. Мезенцев К.В. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація: Монографія. К.: Прінт сервіс, 2014. 132 с.
4. Олійник Я.Б., Методологічні основи розвитку суспільної географії в Україні у ХХ столітті: Навч. посібник. К.: ВГЛ «Обрії», 2011. 168 с.
5. Петлін В.М. Системна природнича географія. Львів: видавничий центр ЛНУ. 2011. 249 с. 249 с.
6. Пилипенко І. О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: Монографія. Херсон, 2015. 264 с.
7. Пістун М.Д. Суспільно-географічне районування України. Текст лекцій. К.: ВЦ «Київський університет», 2000. 41 с.
8. Топчієв О. Г. Методологічні засади географії: підручник Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 366 с.
9. Топчієв О. Г. Методологічні основи географії: Ландшафтна оболонка Землі. Довкілля : навч. посіб. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 348 с.
10. Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
11. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.

Додаткові

12. Барановський М.О. Наукові засади суспільно-географічного вивчення сільських депресивних територій України. Ніжин, 2009. 396 с.
13. Бондаренко Е. Л. Географічні інформаційні системи: навчальний посібник. К.: СПТ “ТОВ “Бавок”, 2011. 160 с.
14. Джонстон Р. Дж. География и географы: Очерк развития англо-американской социал географии после 1945 г. М.: Прогресс, 1987. 368 с.
15. Мальчикова Д.С. Теоретико-методологічні і методичні засади геопланування сільської місцевості на регіональному рівні: Монографія. Херсон: Грінь Д.С., 2014. 362 с.
16. Мезенцева Н.І. Науково-дослідницький практикум з суспільної географії: Навч.-метод. видання. К.: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 47 с.
17. Пістун М.Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку: Навч. посібник. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 286 с.

Періодичні видання та інтернет-джерела

1. Український географічний журнал: <https://ukrgeojournal.org.ua/uk/view-archive>
2. Економічна та соціальна географія: <http://bulletin-esgeograph.org.ua/>
3. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Географічні науки»: <https://gj.journal.kspu.edu/index.php/gj/issue/archive>
4. Часопис соціально-економічної географії <http://journals.uran.ua/chseg/about>
5. Journal of Geology, Geography and Geocology: <https://geology-dnu.dp.ua/index.php/GG/index>
6. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»: <https://periodicals.karazin.ua/geoeco/about>
7. Global Environmental Change: <https://www.journals.elsevier.com/global-environmental-change>
8. Nature Sustainability: <https://www.nature.com/natsustain/>
9. Environment and Planning D: Society and Space: <https://journals.sagepub.com/home/epd>